

Wykorzystanie środków płatniczych w ramach PROW w odniesieniu do trwałych użytków zielonych w powiecie siedleckim (doniesienie)

J. SOSNOWSKI, J. JODEŁKA, K. JANKOWSKI

Katedra Łąkarstwa i Kształtowania Terenów Zieleni, Akademia Podlaska w Siedlcach

Absorption of money resources within the limits of the PROW project in regard to permanent grasslands in the Siedlce District

Abstract. The study estimated the allocation of financial resources within the framework of the Development Plan of Rural Areas concerning packages which comprise permanent grasslands in the Siedlce region. The source materials (numerical data - was obtained from the Regional Office for Agriculture Restructuring and Modernisation and Agriculture Advisory Centre in Siedlce) were presented in tables and graphically regarding the following three packages: extensive meadow management, extensive pasture management and ecological farming.

Key words: meadow, pastures, allowance, agri-environmental program

1. Wstęp

Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich, jako dokument programowy (na lata 2004-2006) Wspólnej Polityki Rolnej krajów członkowskich Unii Europejskiej, uwzględnia w swoich działaniach wsparcie rozwoju terenów wiejskich z ich specyfiką i funkcją rolnośrodowiskową (PLAN, 2002; PLICHTA, 2003). Program ten w wielu swoich pakietach i wariantach odnosi się do trwałych użytków zielonych, jako gruntów rolniczych użytkowanych ekstensywnie, w celu zachowania wszystkich elementów krajobrazu, tworząc ostoję dzikiej przyrody (PORADNIK, 2004).

Celem pracy jest przeanalizowanie możliwości absorpcji środków finansowych w ramach PROW, dotyczących pakietów i wariantów działania czwartego, obejmujących swoimi zadaniami trwałe użytki zielone w odniesieniu do powiatu siedleckiego.

2. Materiał i metody

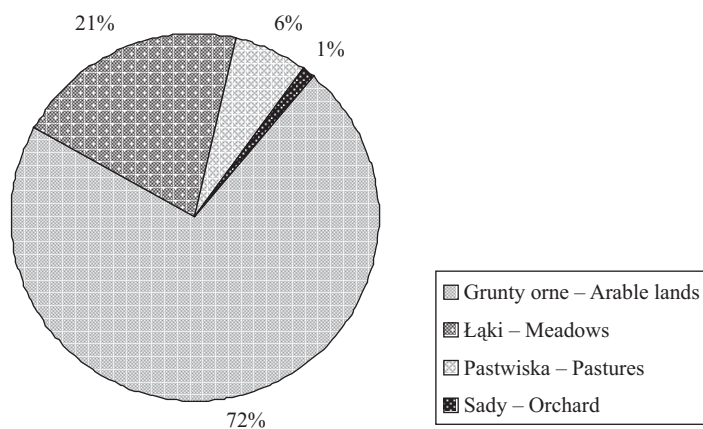
W pracy określono alokację środków finansowych omawianego programu. W tym celu wykorzystano Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 roku

(ROZPORZĄDZENIE, 2004), w sprawie szczegółowych wariantów i trybu udzielania pomocy finansowej na wsparcie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich zamieszczonym w Dz. U. Nr 174, oraz danych liczbowych zaczerpniętych z Powiatowego Biura ARiMR i ODR w Siedlcach, a także publikowanego przez ARiMR informatora PROW-inki. Materiał źródłowy opracowano tabelarycznie i graficznie w odniesieniu do trzech pakietów: utrzymanie łąk ekstensywnych, utrzymanie ekstensywnych pastwisk i rolnictwo ekologiczne.

3. Wyniki i dyskusja

Powiat siedlecki rozciąga się na wschodnim krańcu województwa mazowieckiego. Swoim zasięgiem obejmuje 13 gmin wiejskich, w tym dwie gminy miejskie z miastami Siedlce i Mordy.

Ziemski powiat siedlecki jest typowym regionem rolniczym, w którym powierzchnia użytków rolnych wynosi 11979 ha, co stanowi 74% obszaru powiatu. W strukturze użytków rolnych (Ryc. 1) grunty orne stanowią 72% (72854 ha) powierzchni, łąki – 20,6% (20945 ha), pastwiska – 6,4 % (6646 ha) i sady – 1% (1170 ha).

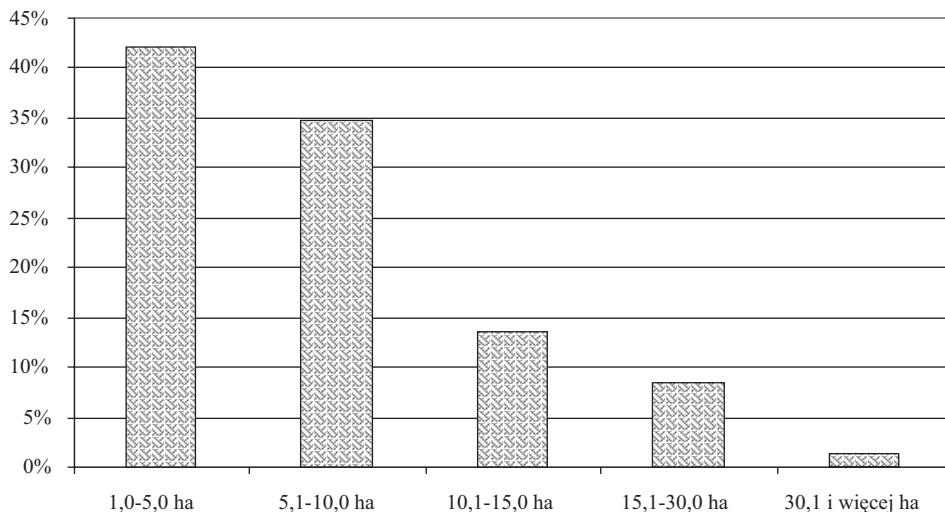

Ryc. 1. Struktura użytków rolnych w powiecie siedleckim (dane z Urzędu Powiatowego w Siedlcach)

Fig. 1. Structure of farm lands in Siedlce district (data from the Distric Office in Siedlce)

Jakość gleb jest zróżnicowana. Gleby dobre, kl. II i III stanowią 17,7% powierzchni użytków rolnych, gleby średnie, kl. IV– 43,6%, natomiast gleby słabe, kl. V i VI – 38,7%.

Użytkowanie ziemi skupia się w sektorze prywatnym, dlatego obraz siedleckiego rolnictwa tworzą gospodarstwa indywidualne w liczbie 15 098, w strukturze których przeważają gospodarstwa do 5 ha co stanowi 42% (Ryc. 2). Gospodarstwa o powierzchni 5-10 ha stanowią 34,7%, a gospodarstw powyżej 30,1 ha jest zaledwie 1,3%.

Ryc. 2. Struktura obszarowa gospodarstw rolnych w powiecie siedleckim (dane z Urzędu Powiatowego w Siedlcach)

Fig. 2. Surface structure of farms in Siedlce district (data from the District Office in Siedlce)

W produkcji roślinnej dominują uprawy zbóż, których powierzchnia stanowi ok. 70% powierzchni zasiewów, a z kolei uprawy ziemniaków stanowią jedynie ok. 20% udziału w areale upraw. Ponadto w regionie siedleckim występują także uprawy sadownicze i warzywnicze zlokalizowane głównie w gminie Siedlce. W produkcji zwierzęcej przeważa chów trzody chlewnej i bydła mlecznego.

Miejsce trwałych użytków zielonych w Krajowym Programie Rolnośrodowiskowym (KPR). Wsparcie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i dobrostanu zwierząt określone jako Krajowy Program Rolnośrodowiskowy (KPR) (PLICHTA i BORKOWSKI, 2005) w swoich założeniach ma na celu utrwalanie wzorców zrównoważonej gospodarki rolnej, zwłaszcza na obszarach chronionych i zagrożonych degradacją. Dąży on również do promocji systemów produkcji rolniczej prowadzonej w sposób zgodny z wymogami ochrony środowiska, krajobrazu i ochroną zagrożonych wyginięciem dzikich gatunków fauny i flory (KLEPACKI i SZYMAŃSKA, 2004).

W ramach KPR przewidziano realizację 4 pakietów z wariantami odnoszącymi się do łąk i pastwisk (Tabela 1) zwłaszcza zlokalizowanych na terenach priorytetowych, ujętych w DZ. U. Nr 174, poz. 1909 z dnia 20.07.2004 roku.

Pakiety oznaczone kodem „P” obejmują warianty zmierzające do zachowania priorytetowych siedlisk lub wzrostu udziału gruntów o znaczeniu buforowym w krajobrazie. Natomiast kod „S” dotyczy pakietów związanych z systemami produkcji rolniczej, wykraczającymi poza Zwykłą Dobrą Praktykę Rolniczą (KLEPACKI i SZYMAŃSKA, 2004). Istnieje także możliwość łączenia pakietów oznaczonych tymi kodami. Dlatego też na poziomie gospodarstwa można uzyskać płatności za wdrażanie od jednego do trzech pakietów, na zasadach przedstawionych w tabeli 1.

Tabela 1. Ogólna charakterystyka pakietów działania czwartego odnoszących się do łąk i pastwisk
 Table 1. General characteristic of packets of fourth action with reference to the meadows and pastures

Wsparcie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawa dobrostanu zwierząt Supporting of agriculture – environmental activities and improvement of animal welfare				
Działanie 4 Action 4				
↓ ↓ ↓ ↓				
Pakiety (dotyczące TUZ) Packets (with reference to the grasslands)				
SO1 Rolnictwo zrównoważone Balanced farming	SO2 Rolnictwo ekologiczne Ecological farming	PO1 Utrzymanie ekstensywnych łąk Maintenance of extensive meadows	PO2 Utrzymanie ekstensywnych pastwisk Maintenance of extensive pastures	
Warianty – Variants				
	Trwałe użytki zielone (bez certyfikatu zgodności) Permanent grasslands (without agreement certificate) Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności) Permanent grasslands (with agreement certificate)	Półnaturalne łąki jednokośne wykaszane ręcznie Semi-natural meadows with one handly cut Półnaturalne łąki jednokośne wykaszane mechanicznie Semi-natural meadows with one mechanically cut Półnaturalne łąki dwukośne Semi-natural – two cut meadows	Pastwiska na murawach ciepłolubnych Pastures on the thermolawn Pastwiska nizinne Lowland pastures – Pastwiska nizinne z wypasem tradycyjnym Lowland pastures with traditional grazing – Pastwiska górskie Mountain pastures – Pastwiska górskie do 350 m n.p.m. – Mountain pastures 350 m a.s.l – Pastwiska górskie powyżej 350 m n.p.m. – Mountain pastures above 350 m a.s.l	
Zasady łączenia pakietów* – Order of packets connecting*				
SO1	—	N	TW	TW
SO2	N	—	TW	TW
PO1	TW	TW	—	TW
PO 2	TW	TW	TW	—

*TW – pakiety łączone tylko w strefach priorytetowych, N – pakiety wykluczające się – TW – packets connected only at priority zone, N – excluded packets

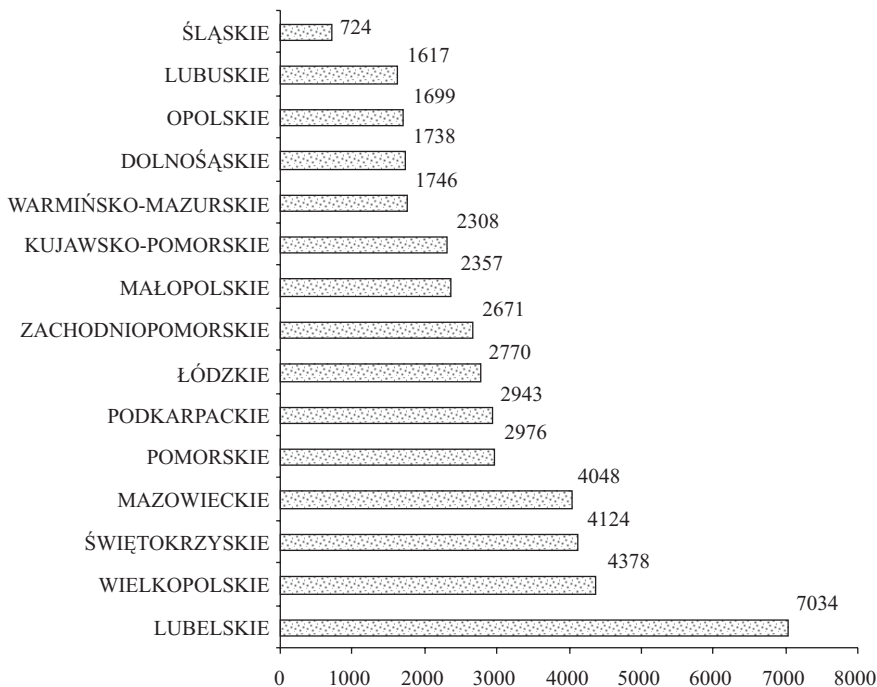
Źródło: opracowanie własne na podstawie DZ. U. Nr 174, poz. 1909 z dnia 20.07.2004 roku.

Natomiast w sytuacji, gdy gospodarstwo częściowo jest położone w strefie priorytetowej (TW), rolnik może ubiegać się o uczestnictwo w programie, jeżeli co najmniej 50% jego gruntów ornych lub użytków zielonych jest położonych na terenie tej strefy (PORADNIK, 2004).

Wykorzystanie środków płatniczych w ramach PROW w odniesieniu do trwałych użytków zielonych. Realizowane płatności za poszczególne pakiety rolnośrodowiskowe obejmujące swoim zakresem łąki i pastwiska zostały ustalone w formie zryczałtowanej, na podstawie utraconego dochodu i kosztów poniesionych w rezultacie przyjętych zobowiązań oraz potrzeby motywacji finansowej (DZ. U. Nr 174, 2004).

W naszym kraju do dnia 31 grudnia 2005 roku wpłynęło 45258 wniosków (Tabela 2) dotyczących wszystkich pakietów rolnośrodowiskowych, na łączną sumę 8,712 mln EUR, co stanowi 3,98% wykorzystanego limitu finansowego, przewidzianego na lata 2004-2006.

Największą liczbę wniosków zarejestrowano w woj. lubelskim – 7034, nieco mniej bo ponad 4 tys. wniosków złożono w województwach: wielkopolskim, świętokrzyskim i mazowieckim. Natomiast najmniejsza liczba wniosków – 724, została odnotowana w województwie śląskim (Ryc. 3).

Ryc. 3. Liczba złożonych wniosków dotyczących działania rolnośrodowiskowego w poszczególnych województwach

Fig. 3. Number of deposited petitions with reference to agriculture environmental action in individual voivodship

W województwie mazowieckim, na obszarze którego znajduje się powiat siedlecki, złożono 4048 wniosków o dopłatę, co stanowiło 8,94% udziału w skali całego działania rolnośrodowiskowego (Tabela 2).

Tabela 2. Wykorzystanie środków płatniczych z trzech pakietów rolnośrodowiskowych dotyczących TUZ w 2005 roku

Table 2. Utilization of legal tenders from three agriculture – environmental packets with reference to permanent grasslands in 2005

Wyszczególnienie Item	Liczba złożonych wniosków Number of deposited petitions	Udział % w skali kraju Percentage partioning in country scale	Wysokość dotacji w EURO Hight of allowance in EUR	Wykorzystanie limitu na lata 2004-06 (%) Utilizated limits for 2004-2006 (%)
Polska Poland	45258	100	8710 000	3,98
woj. Maz. Mazowsze voivodship	4048	8,94	77885,28	0,03

	SO2 Rolnictwo ekologiczne Ecological farming			PO1 Utrzymanie ekstensywnych łąk Maintenance of extensive meadows			PO2 Utrzymanie ekstensywnych pastwisk Maintenance of extensive pastures		
	1	2	3	1	2	3	1	2	3
Polska Poland	8982	100	1729,333	9057	100	1743,271	953	100	182,952
woj. mazowieckie Mazowsze voivodship	802	8,4	154,202	813	8,94	155,9448	85	9	16,552
powiat siedlecki District in Siedlce	19	0,20	3,484	69	0,75	13,068	—	—	—

Objaśnienia – Explanations:

1 – liczba wniosków – number of petitions

2 – wykorzystanie środków (%) – utilization of tenders (%)

3 – dotacja (tys. EURO) – allowance (Tousand EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Mazowieckiego Oddziału Regionalnego ARiMR na dzień 31.12.2005

W pakiecie rolnictwo ekologiczne – SO2, w kraju złożono 8982 wniosków dotyczących trwałych użytków zielonych, z czego 802 wnioski odnotowano w województwie mazowieckim, a tylko 19 przypadło na powiat siedlecki. Kwota dotacji przypadająca na powiat z tego pakietu wyniosła 3484,80 EUR (Tabela 2) i objęła ona 34,15

ha łąk i pastwisk, co stanowiło 0,12% udział w całości powierzchni tych użytków na terenie powiatu w 2005 roku (Tabela 3).

Tabela 3. Powierzchnia TUZ zlokalizowanych na terenie powiatu siedleckiego objętych dotacjami rolnośrodowiskowymi w 2005 roku

Table 3. Area of permanent grasslands located in the Siedlce distric with agriculture – environmental allowances in 2005

Kod pakietu Packet code	Kod wariantu Variant code	Nazwa wariantu Variant name	Powierzchnia (ha) Surface (ha)	Udział % w powierzchni TUZ zlokalizowanych w powiecie siedleckim Part (in %) in surface of grasslands in Siedlce distric
S02	S02b01	Trwałe użytki zielone (bez certyfikatu zgodności) Permanent grasslands (without agreement certificate)	21,43	0,08
	S02b02	Trwałe użytki zielone (z certyfikatem zgodności) Permanent grasslands (with agreement certificate)	16,72	0,06
Razem – Total			34,15	0,12
PO1	P01a01	Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie ręczne Semi-natural one – cut meadows – cutting handly	28,00	0,10
	P01a02	Półnaturalne łąki jednokośne – wykaszanie mechaniczne Semi-natural one cut meadows – cutting mechanically	169,40	0,61
	P01b	Półnaturalne łąki dwukośne Semi-natural two – cut meadows	38,60	0,14
Razem – Total			236,00	0,85
Powierzchnia TUZ objętych dopłatą Grasslands area with allowance			270,15	0,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z mazowieckiego Oddziału Regionalnego ARiMR na dzień 31.12.2005

Natomiast o dofinansowanie na utrzymanie ekstensywnych łąk – PO1, w 2005 roku ubiegało się 9057 gospodarstw, co dało nieco ponad 20% udział w działaniu. W województwie mazowieckim przyjęto 813 wniosków, z czego w powiecie siedleckim tylko 69. W powiecie tym dotacja wyniosła 13 068 EUR (Tabela 2) i dotyczyła ona 236 ha łąk, które stanowiły 0,85 % powierzchni trwałych użytków zielonych (Tabela 3).

Brakiem zainteresowania wśród rolników powiatu siedleckiego w 2005 roku odznaczał się pakiet – PO2, związany z utrzymaniem ekstensywnych pastwisk. W obrębie województwa mazowieckiego w ramach tego pakietu złożono tylko 85 wniosków, a w Polsce o dopłaty do ekstensywnych pastwisk ubiegało się 953 gospodarstwa.

W powiecie siedleckim łączna powierzchnia trwałych użytków zielonych objętych dopłatami rolnośrodowiskowymi w 2005 roku wyniosła nieco ponad 270 ha, co stanowiło zaledwie 0,97% tych użytków w skali powiatu (Tabela 3). Największy udział w dotowanej powierzchni miały półnaturalne łąki jednokośne, wykaszane mechanicznie, zlokalizowane na terenie parku krajobrazowego. Ich łączna powierzchnia wynosiła 169,4 ha. Natomiast znacznie mniej, bo tylko 66,6 ha, stanowiły półnaturalne łąki dwukośne i półnaturalne łąki jednokośne, wykaszane ręcznie.

4. Podsumowanie

Największa liczba wniosków o wsparcie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych na trwałych użytkach zielonych w powiecie siedleckim w 2005 roku dotyczyła utrzymania ekstensywnych łąk, z czego największym zainteresowaniem wśród rolników cieszyły się dopłaty na półnaturalne łąki jednokośne wykaszane mechanicznie. Brakiem zainteresowania rolników siedleckich odznaczał się pakiet dotyczący utrzymania ekstensywnych pastwisk. W 2005 roku na terenie powiatu nie odnotowano ani jednego wniosku o dofinansowanie na tego typu użytki. Całkowita powierzchnia trwałych użytków zielonych objętych dopłatami w 2005 roku wyniosła 270,15 ha i stanowiła 0,97% powierzchni łąk i pastwisk zlokalizowanych na terenie całego powiatu siedleckiego. Łączna suma dopłat przypadająca na powiat siedlecki, dotycząca utrzymania ekstensywnych łąk i pastwisk w 2005 roku wyniosła 16 552,8 EUR. Niewielkie wykorzystanie środków przez rolników w ramach programu mogło być spowodowane niskim rozpropagowaniem ich w sferze praktyki i nauki, o czym świadczy mała liczba publikacji związanych z tą tematyką. Ponadto na taki stan rzeczy może wpływać niska dopłata, która nie w pełni rekompensuje niżkę plonu.

Literatura

- KLEPACKI B., SZYMAŃSKA E., 2004. Miejsce użytków zielonych i terenów przyrodniczo cennych w polityce strukturalnej. W: *Perspektywy gospodarowania na trwałych użytkach zielonych w ramach „Wspólnej Polityki Rolnej UE”*. Materiały Seminaryjne IMUZ, 49, 25-26.
- PLAN, 2002. Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2004-2006, Wyciąg z wersji roboczej, MRiRW, Warszawa, 22.
- PLICHTA M., 2003. Nowe możliwości wsparcia działalności rolniczej na podstawie programów SAPARD i PROW. W: *Działalność rolnicza oraz jej uwarunkowania w aspekcie integracji z Unią Europejską*. (red) Kałuży H., Wydawnictwo AP, 359-361.
- PLICHTA M., BORKOWSKI K., 2005. Wykorzystanie unijnego i budżetowego wsparcia finansowego przez rolników województwa mazowieckiego. W: *Wybrane problemy rozwoju obszarów wiejskich*. (red.) Plichta M., Wydawnictwo AP, 172-176.

PORADNIK, 2004. Poradnik dla rolników ARiMR, Warszawa, 1-15.

ROZPORZĄDZENIE, 2004. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 lipca 2004 roku, w sprawie szczegółowych wariantów i trybu udzielania pomocy finansowej na wsparcie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych i poprawy dobrostanu zwierząt objętej planem rozwoju obszarów wiejskich zamieszczonym w Dz. U. Nr 174.

Absorption of legal tender within the limits of PROW project in regard to permanent grasslands in District Siedlce

J. SOSNOWSKI, J. JODEŁKA, K. JANKOWSKI

Department of Grassland and Creation of Green Areas, University of Podlasie in Siedlce

Summary

The aim of the research project was to analyse absorption possibilities of financial resources within the framework of the Development Plan of Rural Areas (DPRA) concerning packages and variants of the 4th Action Plan which comprise permanent grasslands in the Siedlce region. The source materials (numerical data – was obtained from the Regional Office for Agriculture Restructuring and Modernisation and Agriculture Advisory Centre in Siedlce) were presented in tables as well as in graphic form regarding the following three packages: extensive meadow management, extensive pasture management and ecological farming. The performed analysis revealed that the highest number of applications for the support of agro-environmental undertakings on permanent grasslands in the Siedlce region in 2005 concerned the management of extensive meadows. Local farmers were most interested in subsidies for semi-natural single-cut meadows harvested mechanically, whereas the package associated with the management of extensive pastures failed to attract their interest completely. The total area of permanent grasslands covered by subsidies in 2005 in the Siedlce region amounted to 270.15 ha and constituted 0.97% of the total area of meadows and pastures situated in this region. The total amount of subsidies for the Siedlce region for the maintenance of extensive meadows and pastures in 2005 reached 16 552.8 €.

Recenzent – Reviewer: *Piotr Stypiński*

Adres do korespondencji – Address for correspondence:

Mgr inż. Jacek Sosnowski

Katedra Łąkarstwa i Kształtowania Terenów Zieleni, Akademia Podlaska w Siedlcach

ul. B. Prusa 14

tel. (025) 643 13 19

e-mail: laki@ap.siedlce.pl